

The State of Disclosure of Environmental, Social, and Governance Dimensions in the Insurance Industry of Iran¹

Mahnaz Mahmoudkhani², Ali Rahmani³, Saeid Homayoun⁴, Leili Niakan⁵

Received: 2022/06/07

Accepted: 2022/11/12

Research Paper

Abstract

Purpose: The insurance industry plays an important role in sustainable development and directly and indirectly affects the sustainable performance of other industries and society. The main purpose of this study is to investigate the extent of disclosure of sustainability components in the insurance industry.

Methodology: In this study, the model extracted in the research of Mahmoudkhani, Rahmani, Homayoun, and Niakan (2021), which was obtained by analyzing the content of sustainability reports, was modified and supplemented by reviewing sustainability standards and guidelines and obtaining expert opinions. The board activity report of 26 insurance companies (7 members of the stock exchange and 19 members of the OTC market of Iran) for the year 2020 was analyzed. The Chi-square test was used to examine the differences in the disclosure of sustainability components at the company level.

Results: According to the findings, the three main dimensions of sustainability reporting in the insurance industry are environmental, social, and governance dimensions. The results showed that there is a significant difference between the disclosure of environmental, social, and governance components in double and triple comparisons between sustainability components at the level of Iranian insurance companies. The disclosure rate of the governance dimension was 21.71 for each measure and 13.13 for the social dimension on average, while this ratio is 1.53 for the environmental dimension.

Conclusion: In the activity report of the board of directors, most disclosure is related to the governance dimension and no disclosure has been made regarding the climate change component. A reason for paying more attention to the governance aspect is related to the regulations of corporate governance in the insurance industry, which are implemented by insurance companies.

Contribution: The findings of this research enrich the research literature on sustainability reporting in the insurance industry and its results can be used by insurance companies to prepare and improve sustainability reporting.

Keywords: Environmental Disclosure, Governance Disclosure, Social Disclosure, Sustainability Reporting, Insurance Industry.

JEL Classification: M41.

1. DOI: 10.22051/JAASCI.2022.39763.1688

2. Ph.D. Department of Accounting, Faculty of Social Sciences & Economics, Alzahra University, Tehran, Iran. (m.mahmoudkhani@alzahra.ac.ir).

3. Professor, Department of Accounting, Faculty of Social Sciences & Economics, Alzahra University, Tehran, Iran. Corresponding Author). (rahmani@alzahra.ac.ir).

4. Associate Professor, Department of Business and Economic Studies, Faculty of Education and Business Studies, Gävle University, Gävle, Sweden. (Saeid.Homayoun@hig.se).

5. Assistant Professor, Department of Macro Insurance Studies, Insurance Research Center, Tehran, Iran. (niakan@irc.ac.ir).

وضعیت افشای ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در صنعت بیمه ایران^۱

مهناز محمودخانی^۲، علی رحمانی^۳، سعید همایون^۴، لیلی نیاکان^۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۲۱

مقاله پژوهشی

چکیده

هدف: صنعت بیمه نقش مهمی در توسعه پایدار ایفا می‌کند و به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر عملکرد پایداری سایر صنایع و جامعه تأثیر می‌گذارد. هدف اصلی این پژوهش بررسی میزان افشای مولفه‌های پایداری در صنعت بیمه است.

روش: در این پژوهش الگوی بدست‌آمده با استفاده از تحلیل محتوای گزارش‌های پایداری خارجی در پژوهش محمودخانی، رحمانی، همایون و نیاکان (۱۴۰۰)، با بررسی استانداردها و رهنمودهای پایداری و کسب نظرات خبرگان تعدیل و تکمیل شد. سپس، با استفاده از تحلیل محتوای کمی میزان افشای مولفه‌های پایداری در سطح صنعت بیمه بررسی شد. بر این اساس، گزارش فعالیت هیئت‌مدیره ۷ شرکت بیمه عضو بورس و اوراق بهادار و ۱۹ شرکت بیمه عضو فرابورس ایران برای سال ۱۳۹۸، تحلیل محتوا شد. از آزمون کای دو برای بررسی تفاوت افشای مولفه‌های پایداری در سطح شرکت‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: طبق یافته‌ها، ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری، سه بعد اصلی گزارشگری پایداری صنعت بیمه است. نتایج نشان داد که بین افشای مولفه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در مقایسه‌های دوگانه و سه‌گانه مولفه‌های پایداری در سطح ۲۶ شرکت بیمه تفاوت معناداری وجود دارد. به‌طور میانگین، میزان افشای بعد راهبری به ازای هر سنج ۲۱/۷۱ و برای بعد اجتماعی ۱۳/۱۳ بوده است. همچنین، این نسبت برای بعد زیست‌محیطی ۱/۵۳ است.

نتیجه‌گیری: در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره بیشترین افشا مربوط به بعد راهبری بوده و هیچ نوع افشایی در خصوص مؤلفه تغییر اقلیم انجام نشده است. یک دلیل، توجه بیشتر به بعد راهبری به آیین‌نامه حاکمیت شرکتی در صنعت بیمه است که شرکت‌های بیمه آن را اجرایی می‌کنند.

دانش‌افزایی: یافته‌های این پژوهش موجب غنای ادبیات پژوهشی گزارشگری پایداری در صنعت بیمه می‌شود و نتایج آن می‌تواند مورد استفاده شرکت‌های بیمه، برای تهیه و بهبود گزارشگری پایداری، واقع شود.

واژه‌های کلیدی: افشای زیست‌محیطی، افشای راهبری، افشای اجتماعی، گزارشگری پایداری، صنعت بیمه.

طبقه بندی موضوعی: M41

10.22051/JAASCI.2022.39763.1688 : DOI .۱

۲. دکتری، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران. (m.mahmoudkhani@alzahra.ac.ir)

۳. استاد، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران. نویسنده مسئول. (rahmani@alzahra.ac.ir)

۴. دانشیار، گروه مطالعات اقتصادی و کسب و کار، دانشکده مطالعات آموزش و کسب و کار، دانشگاه گاوله، گاوله، سوئد. (Saeid.Homayoun@hig.se)

۵. استادیار، گروه مطالعات کلان بیمه، پژوهشکده بیمه، تهران، ایران. (niakan@irc.ac.ir)

مقدمه

شرکت‌های بزرگ طبق الزامات قانونی و یا مقررات بورس و یا به صورت داوطلبانه اقدامات خود در خصوص پایداری را در گزارش سالیانه و یا گزارش مستقل پایداری منتشر می‌کنند. سه مؤلفه مهم پایداری، ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری است (رویترز، ۲۰۱۹). افشای مؤلفه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در سطح صنایع مختلف، متفاوت است. در همین ارتباط، لیدنبرگ و همکاران (۲۰۱۰) تأکید دارند که شاخص‌های کلیدی پایداری مخصوص هر صنعت و شرکت وجود دارند و این شاخص‌ها باید برای یک سازمان خاص ساده، مهم و شفاف باشند (نوبو، اولابی و هیولا، ۲۰۱۷). رویه هیات استانداردهای پایداری آمریکا نیز این گونه است که از دیدگاه سرمایه‌گذاران موضوعات مهم پایداری که باید افشا شود را به تفکیک صنایع مشخص می‌کند و یک نقشه اهمیت^۱ برای هر صنعت ترسیم می‌کند که بیانگر حداقل افشاهای لازم است.

صنعت بیمه بخش مهمی از اقتصاد است و به‌عنوان یک محرک فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی، روش‌ها و محرک‌های لازم برای تسهیل فعالیت‌های تجارت پایدار را در اختیار دارد. صنعت بیمه، هسته اصلی یک سیستم مالی پایدار است و از طریق پیشگیری و کاهش ریسک، به حفاظت از جامعه، کمک و نوآوری و توسعه اقتصادی را تقویت می‌کند که برای یک جامعه پایدار اهمیت دارد. بنابراین، صنعت بیمه می‌تواند به‌عنوان یک ابزار کاربردی برای توسعه و تجارت پایدار استفاده شود (آرودا، ۲۰۱۸). صنعت بیمه به‌طور قابل توجهی در معرض ریسک‌های ناشی از رویدادهای اقلیمی و همچنین، دگرذیسی جهانی به اقتصاد کم‌کربن است. علاوه بر این، در هنگام گذار به اقتصاد کم‌کربن، تغییراتی در خط‌مشی‌ها و فناوری‌ها رخ می‌دهد که می‌تواند منجر به بروز ریسک‌های ناشی از تغییر تقاضا برای محصولات و خدمات بیمه‌ای و همچنین، ریسک اعتباری شود.

صنعت بیمه ایران دارای مسئولیت مهم اجتماعی به‌خصوص در هنگام بروز رویدادهای طبیعی مانند سیل و زلزله است. پوشش بیمه‌ای ارائه شده پشتیبان مردم در هنگام بروز حوادث غیرمنتظره است. البته، شرکت‌های بیمه در هنگام بروز حوادث، سعی در ارائه کمک‌های بشردوستانه و خیرخواهانه به‌صورت داوطلبانه نیز دارند. امروزه با توسعه فرهنگ بیمه در کشور، ارائه محصولات نوآورانه

شرکت‌های بیمه ایرانی روزبه‌روز در حال گسترش است. از سویی، سندیکای بیمه‌گران ایران در سال ۱۳۸۸، منشور اخلاق حرفه‌ای صنعت بیمه را منتشر نمود. مطابق با مصوبه سندیکای بیمه‌گران ایران و تأیید مدیران عامل کلیه شرکت‌های بیمه دولتی و خصوصی به‌عنوان اعضای سندیکای بیمه‌گران ایران، کلیه فعالان صنعت بیمه به اصول اخلاقی منشور متعهد شدند. در منشور اخلاقی به مواردی چون پایبندی به مقررات و تعهدات، عدالت و انصاف، شفافیت و صداقت، حفظ کرامت انسانی و رعایت حقوق اجتماعی اشاره شده است. گزارشگری پایداری ابزاری است که می‌تواند میزان عمل به این منشور اخلاقی را منعکس سازد.

از سوی دیگر، عمده شرکت‌های بیمه در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران پذیرفته‌شده‌اند و طبق ماده ۴۲ دستورالعمل حاکمیت شرکتی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران که در تاریخ ۱۳۹۷/۰۴/۲۷، به تصویب هیئت‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده است «اطلاعات بااهمیتی از قبیل نام، مشخصات کامل، تحصیلات، تجارب و مدارک حرفه‌ای اعضای هیئت‌مدیره و مدیرعامل، کمیته‌های تخصصی هیئت‌مدیره و اعضای آن‌ها، موظف یا غیرموظف بودن آنان، مستقل بودن آنان، میزان مالکیت سهام آنان در شرکت، عضویت در هیئت‌مدیره سایر شرکت‌ها به اصالت یا به نمایندگی، حقوق و مزایای مدیران اصلی و رویه‌های حاکمیت شرکتی و ساختار آن و نحوه ارتباط بین سهامداران و عضو مستقل هیئت‌مدیره باید به نحو مناسب در پایگاه اینترنتی شرکت و در یک یادداشت جداگانه در گزارش تفسیری مدیریت افشا شود. شرکت می‌تواند با رویکرد توسعه پایدار و ایجاد سازوکاری برای سنجش و ارزیابی توان ایجاد ارزش در کوتاه‌مدت و بلندمدت، اطلاعات لازم در زمینه مسائل مالی، اقتصادی، محیطی و اجتماعی را در قالب گزارشگری یکپارچه تهیه و در پایگاه اینترنتی خود ارائه نماید». سؤال این است که شرکت‌های بیمه در اجرای این دستورالعمل و نیز منشور اخلاقی صنعت تا چه حدی فعالیت‌های پایداری خود را گزارش می‌کنند و از چه ابزاری برای این مقصود استفاده می‌نمایند.

با وجود اینکه پژوهش‌های مختلفی در حوزه مسئولیت اجتماعی و پایداری (اسچالتز، ۲۰۱۱؛ حیانی، حجازی، حسینی و باستانی، ۱۳۹۷؛ حسنی، ۱۳۹۹؛ بخردی نسب و ژولانژاد، ۱۳۹۹، حجازی

و رجب دری، ۱۳۹۹؛ رحمانی و محمودخانی، ۱۴۰۰؛ رحمانی، محمودخانی، همایون و نیاکان، ۱۴۰۱؛ بابایی، رحمانی، همایون و امین، ۱۴۰۰) انجام شده است، اما تاکنون هیچ پژوهشی به بررسی تدوین چارچوب و میزان افشای عملکرد پایداری صنعت بیمه ایران نپرداخته است. به دلیل تفاوت نقشه اهمیت اقلام گزارش‌های پایداری صنایع مختلف (سونی و کافلان، ۲۰۰۸؛ نوبو و همکاران، ۲۰۱۷) و فقدان چارچوب و رهنمود مشخص گزارشگری پایداری در ایران، در این پژوهش از الگوی پیشنهاد شده محمودخانی، رحمانی، همایون و نیاکان (۱۴۰۰) برای گزارش مولفه‌های پایداری صنعت بیمه در ایران، استفاده شد. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد که مولفه‌های گزارشگری پایداری شامل کلیات و خلاصه‌های مهمی از اطلاعات شرکت، سرمایه‌گذاری پایداری، بیمه پایدار، اقدامات زیست‌محیطی، مشتریان و کارکنان شرکت، فرصت‌های عادلانه و تنوع و شمول، مدیریت توانگری و ریسک، آموزش و توسعه، سلامت و رفاه، مدیریت تطبیق، تغییر اقلیم، زنجیره تأمین، عوامل سلامت سازمانی و پاسخگویی، ساختار رهبری، فعالیت شهروند شرکتی و فناوری اطلاعات است. این الگو با اخذ نظر خبرگان تعدیل، تکمیل و بومی شد. سپس وضعیت صنعت بیمه در خصوص افشای ابعاد پایداری بر اساس الگوی تکمیل شده بررسی شده است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند مورد استفاده شرکت‌های بیمه برای تهیه گزارش‌های پایداری واقع شود. در این پژوهش ابتدا ادبیات نظری بیان می‌شود. سپس روش‌شناسی و یافته‌های پژوهش ارائه شده و در خاتمه نتیجه‌گیری انجام می‌شود.

ادبیات پژوهش

در حالی که در اوایل دهه ۱۹۹۰ تمرکز روی گزارش‌های زیست‌محیطی بود، با افزایش علاقه به گزارشگری اجتماعی، اکنون تمرکز اصلی بر روی گزارشگری خط سه گانه یا گزارشگری توسعه پایدار است. خط زیرین سه گانه، یک عبارت بود که توسط جان ال‌کینگتون، ابداع شد (گری و میلن، ۲۰۰۲). خط زیرین سه گانه به رابطه کارایی اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی یک شرکت اشاره دارد. شرکت‌ها باید در چنین فعالیت‌هایی شرکت کنند، زیرا این امر نه تنها عملکرد اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی شرکت‌ها را بهبود می‌بخشد، بلکه بر مزیت رقابتی بلندمدت و توسعه پایدار کسب‌وکار نیز تأثیر می‌گذارد (شاد و همکاران، ۲۰۱۹).

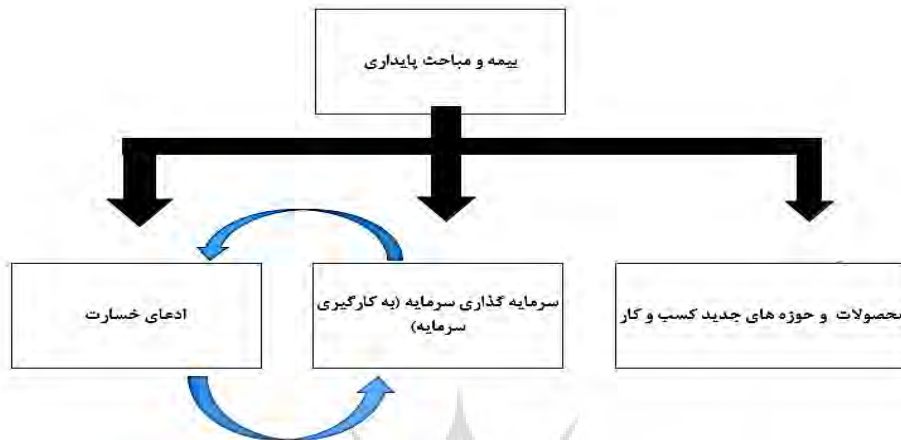
صنعت خدمات مالی، ستون اصلی اقتصاد است، زیرا فراهم کننده سرمایه مالی است و به‌طور بالقوه محرک اصلی برای دستیابی و انتقال به یک اقتصاد فراگیر^۱، کم‌کربن و دارای منابع کارآمد است. با این حال، از زمان بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۸، مشخص شد که این بخش کاملاً با آینده پایدار همسو نبوده است. با توجه به فعالیت‌های وام‌دهی و سرمایه‌گذاری، این بخش در صورت اتخاذ و انتشار شیوه‌های مسئولانه و شفاف در کل زنجیره ارزش سرمایه مالی، به‌طور بالقوه تأثیرات مضاعفی دارد. نوع فعالیت‌های تامین مالی و سرمایه‌گذاری و نحوه مواجهه‌شدن و تحمل انواع ریسک‌های پرخطر، علامت‌های محکمی را در خصوص وضعیت پایداری صنعت بیمه به اقتصاد مخابره می‌کند. گزارشگری پایداری هنگام انتقال به یک اقتصاد پایدار می‌تواند یک ابزار تعیین‌کننده در ایجاد آینده‌ای پایدار باشد (ایرتون، ولیدو و رامیرز، ۲۰۱۷).

وو، شا و چن (۲۰۱۸) با تکیه بر مطالعات گذشته استدلال می‌کنند که شواهد حکایت از تفاوت افشای ابعاد پایداری در گزارشگری پایداری در بین صنایع و کشورها دارد (وو و همکاران، ۲۰۱۸). نتایج پژوهش گائو، هراوی و ایکسا (۲۰۰۵) با تحلیل ۱۵۴ گزارش سالانه ۳۳ شرکت در هنگ‌کنگ نشان داد که تفاوت صنعت بر میزان، محتوا و محل افشائیات زیست‌محیطی و اجتماعی شرکت‌ها اثر می‌گذارد و بین اندازه شرکت و سطح افشائیات زیست‌محیطی و اجتماعی همبستگی مثبت وجود دارد. ایده تعیین موضوعات پایداری هر صنعت به‌عنوان الگوی استاندارد برای گزارشگری، جذاب است، زیرا این امکان را به ما می‌دهد تا شرکت‌ها را در صنعت مشابه باهم مقایسه کنیم. حتی موضوعات جهانی مانند تغییر اقلیم در برخی صنایع نسبت به صنایع دیگر از اهمیت بیشتری برخوردار است. تدوین دستورالعمل‌های مربوط به هر بخش و صنعت در مورد موضوعات پایداری موجب بهبود توانایی شرکت‌ها در گزارشگری عملکرد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری می‌شود (اکلز و همکاران ۲۰۱۲).

صنعت بیمه دارای نقش کلیدی در توسعه پایدار است. در همین زمینه گارز، کدزاس و ولک (۲۰۰۴) سه مبحث مهم پایداری در صنعت بیمه را به شکل نمودار ذیل ترسیم نمودند. بر اساس شکل (۱) از سرمایه مربوط به بخش ذخایر برای پرداخت خسارت استفاده می‌شود و از ذخایر برای انجام

1. Inclusive

سرمایه گذاری استفاده می شود. طبق این شکل شرکت ها بایستی در حوزه های کلیدی فعالیت خود، چون فعالیت بیمه گری و سرمایه گذاری، به مباحث پایداری توجه کنند.

شکل ۱. سه مبحث مهم پایداری در صنعت بیمه (منبع: گارز و همکاران، ۲۰۰۴)

در زمینه پایداری محیط زیست، طیف فزاینده ای از محصولات بیمه ای مانند بیمه های انرژی تجدیدپذیر وجود دارد که انتقال به یک اقتصاد پاک و با بهره وری بیشتر از منابع را تقویت می کند. مسائل پایداری چون سالخوردگی جمعیت شامل ریسک های طول عمر است که می تواند خود منجر به مسائلی چون کسری درآمد، تهی دستی بازنشستگان و فشار بر سیستم های تأمین اجتماعی و صندوق های بازنشستگی شود. بیمه گران، به طور فزاینده ای می دانند که مسائل مربوط به توسعه پایدار، برای کسب و کار آنها اهمیت دارد. موضوعات پایداری در اصول بیمه پایدار^۱ (PSI) و اصول سرمایه گذاری مسئولانه^۲ (PRI) مورد حمایت سازمان ملل، منعکس شده است. لازم به ذکر است، اگرچه اصول محوری انجمن بین المللی ناظران بیمه^۳ (ICP)، چارچوب نظارتی پذیرفته شده را برای صنعت بیمه ارائه می دهند، اما در مورد ابعاد زیست محیطی، اجتماعی و راهبری توسعه پایدار کاملاً

1. Principles for Sustainable Insurance (PSI)
 2. Principles for Responsible Investment (PRI)
 3. IAIS Insurance Core Principles (ICPs)

واضح و روشن نیستند و ادغام معمول و نظام‌مند موضوعات توسعه پایدار در مقررات بیمه به‌اندازه کافی انجام نشده است. با این وجود، طیف وسیعی از موضوعات نظارتی در رابطه با بیمه و توسعه پایدار در حال ظهور است (باکائی، ۲۰۱۵). لازم به ذکر است که در سایر صنایع همچون، بانک‌ها نیز گزارشگری پایداری در حال تهیه است؛ از این رو لازم است که شرکت‌های بیمه نیز همگام با سایر صنایع در این مسیر گام بردارند.

امروزه سازمان‌های بسیاری در جهان در حال همکاری با یکدیگر هستند تا صنعت بیمه در مسیر اهداف پایداری قرار گیرد. سازمان‌هایی از جمله اصول بیمه پایدار^۱ (PSI)، مجمع بیمه پایدار^۲ (SIF) و انجمن بین‌المللی ناظران بیمه^۳ (IAIS) با یکدیگر در این زمینه همکاری می‌نمایند. به‌طور نمونه، مک دانیلز، رویترز و باکائی (۲۰۱۷) تحت نظر مجمع جهانی بیمه پایدار، دستور کاری برای قانون‌گذاران و ناظران تهیه نمودند تا رهنمودی برای ادغام عوامل پایداری در مقررات و نظارت شرکت‌های بیمه‌ای تا سال ۲۰۲۰ باشد. لازم به ذکر است که مجمع بیمه پایدار تحت برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد تشکیل شده است. با توجه به اینکه بسیاری از ناظران بیمه کشورها در انجمن بین‌المللی ناظران بیمه عضویت دارند و این انجمن نیز از اعضای مجمع بیمه پایدار است، دور از انتظار نیست که در آینده‌ای نزدیک بسیاری از کشورها و شرکت‌های بیمه، اقدام به تهیه گزارش‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری نمایند، همان‌طور که تعداد گزارش‌های منتشر شده در سالیان اخیر حاکی از این امر دارد (کی پی ام جی، ۲۰۲۰). بر این اساس، لازم است که شرکت‌های بیمه ایران نیز همگام با دیگر شرکت‌های خارجی در پی بهبود شاخص‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری بوده و با تهیه گزارش‌های پایداری و مسئولیت اجتماعی شرکتی زمینه توسعه صنعت بیمه را فراهم آورند.

یافته‌های کی پی ام جی (۲۰۱۶) در بررسی گزارش‌های پایداری و مسئولیت اجتماعی شرکتی شرکت‌های G250 (۲۵۰ شرکت بزرگ جهان) و N100 (۱۰۰ شرکت بزرگ جهان) نشان داد که

1. Principles for Sustainable Insurance(PSI)
2. The Sustainable Insurance Forum (SIF)
3. International Association of Insurance Supervisors(IAIS)

شرکت‌های بیمه‌ای می‌توانند گزارش‌های مسئولیت اجتماعی شرکتی و پایداری خود را به میزان قابل توجهی بهبود بخشند. کیفیت گزارشگری مسئولیت شرکتی و پایداری در بخش بیمه (۵۲ درصد) از کل معیارهای مورد بررسی (مشارکت و تعامل با ذینفعان، اهمیت، ریسک‌ها، فرصت و استراتژی، اهداف و شاخص‌ها، تامین‌کننده و زنجیره ارزش، شفافیت و توازن و مسئولیت راهبری شرکتی)، کمتر از متوسط جهانی (۵۷ درصد) است. طبق بررسی‌های کی پی ام جی (۲۰۱۶) میزان گزارشگری در مورد مسئولیت شرکتی و پایداری در بخش بیمه به‌طور گسترده با میانگین جهانی گزارش‌های ۲۵۰ و ۱۰۰ شرکت بزرگ جهان مطابقت دارد. همچنین، نرخ گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکتی و پایداری در شرکت‌های بیمه در سال ۲۰۱۵ نیز با میانگین جهانی همسو بوده است. نظرسنجی انجام‌شده توسط کی پی ام جی (۲۰۲۰) حاکی از روند رو به رشد انتشار گزارش‌های پایداری در بین ۲۵۰ و ۱۰۰ شرکت بزرگ جهان در فاصله سال‌های ۱۹۹۳ تا ۲۰۲۰ دارد. این امر نشان می‌دهد که گزارشگری مسئولیت شرکتی به‌عنوان یک روش تجاری استاندارد در این بخش برقرار شده است. لازم به ذکر است که در صنعت بیمه و نیز سایر صنایع، اطلاعات و ابعاد پایداری در گزارش‌های غیرمالی تحت عناوین مختلف چون گزارشگری مسئولیت اجتماعی شرکتی، گزارشگری پایداری و گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری منتشر می‌شود. در ادامه نمونه‌ای از پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه موضوع مقاله ارائه می‌شود.

فراست و همکاران (۲۰۰۵:۸۹) ماهیت و میزان شیوه‌های گزارشگری پایداری را در رسانه‌های مختلف گزارشگری (گزارش‌های سالانه، گزارش‌های مجزا^۱ و وب‌سایت‌ها) استرالیا بررسی نمودند. یافته‌ها نشان داد گزارش‌های سالانه از نظر تعداد شاخص‌های مشاهده‌شده و تنوع اطلاعات ارائه‌شده، دارای کمترین ارزش اطلاعاتی در مورد پایداری شرکت‌ها است. اوبالولا (۲۰۰۸:۵۳۸) مسئولیت اجتماعی شرکتی در صنعت بیمه نیجریه را بررسی کرد. در این مطالعه از روش کمی استفاده‌شده و داده‌های اولیه از طریق پرسشنامه ساختاری از شرکت‌های بیمه که در نیجریه فعالیت می‌کنند، جمع‌آوری شده است. نتایج کلی حاکی از حمایت جدی از مسئولیت اجتماعی است و این حمایت از طریق مشارکت در برخی پروژه‌های جامعه‌محور است. شواهد حاصل از این مطالعه

همچنین، نشان داد که مسئولیت اجتماعی هنوز هم تا حد زیادی به‌عنوان یک ژست بشردوستانه تلقی می‌شود.

بنیاد ابتکار مالی برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد و کارگروه علمی آن در سال ۲۰۰۹ یک نظرسنجی در زمینه درک و ادغام عوامل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری (ESG) در صدور بیمه‌نامه و توسعه محصول و ارزیابی سطح آگاهی از عوامل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در صنعت بیمه جهانی انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که عوامل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری هم به بیمه و هم به عملیات سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه مربوط هستند. بنابراین، ریسک‌های جهانی، بلندمدت و سیستمیک ناشی از عوامل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری می‌تواند نقدینگی و سلامت اقتصادی بلندمدت شرکت‌های بیمه و نیز بیمه‌شدگان و واحدهای تجاری که از طریق سرمایه بیمه، تأمین مالی می‌شوند را تضعیف کند.

اسچالتز (۲۰۱۱: ۱۴۳) مسئولیت اجتماعی شرکتی را در شرکت‌های بیمه بررسی کرد. او انواع مختلفی از بیمه‌گرها را در بیش از ۱۵۰ موسسه از ۲۰ کشور جهان مورد بررسی قرار داد. نتایج پژوهش اسچالتز (۲۰۱۱) تفاوت‌های چشمگیری را بین انواع مختلف بیمه‌گران و کشورها نشان داد. نتایج این پژوهش نشان داد جنبه‌های اجتماعی و اخلاقی مسئولیت اجتماعی شرکتی نسبت به جنبه‌های زیست‌محیطی در فعالیت‌های تجاری بیمه‌گران بهتر منعکس می‌شود.

هوو، هانگ و اوو (۲۰۱۸: ۳۹۱) مطالعه‌ای را به‌منظور تعیین عوامل موثر بر توسعه پایدار در صنعت بیمه تایوان انجام دادند. نتایج این مطالعه نشان داد که «شیوه‌های مدیریتی»، مهم‌ترین مؤلفه و پس از آن «شیوه‌های اجتماعی» و «شیوه‌های زیست‌محیطی»، دارای اهمیت است. از نظر اهمیت معیارها برای توسعه پایدار، پنج گروه برتر شامل «افشای اطلاعات»، «استراتژی‌ها و تعهدات شرکت‌ها»، «تغییر اقلیم»، «انطباق قانونی» و «مدیریت محیط‌زیست» بود. آل حواج و بالی (۲۰۲۲: ۶۲) تأثیر جهانی گزارشگری پایداری را بر عملکرد شرکت‌ها با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده از ۳۰۰۰ شرکت در ۸۰ کشور مختلف به مدت ده سال از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۷ (مجموعاً ۲۳۷۳۸ مشاهده) بررسی نمودند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که تفاوت‌هایی در تأثیر گزارشگری پایداری بر عملکرد عملیاتی شرکت، عملکرد مالی و عملکرد بازار وجود دارد.

حیاتی و همکاران (۱۳۹۷:۴۳) مولفه‌های زیست‌محیطی گزارش‌های فعالیت هیئت‌مدیره شرکت‌های بورسی را با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ مورد بررسی قرار دادند. با استفاده از نمونه‌گیری قضاوتی در یک دوره ۵ ساله، نتایج این پژوهش بیانگر معناداری تفاوت نوع افشا در صنایع مختلف بود. یافته‌ها بیانگر این بود که بیشترین افشا در صنعت سیمان، آهک و گچ به وقوع پیوسته و صنعت فرآورده‌های نفتی، کک و سوخت هسته‌ای، صنعت محصولات شیمیایی و صنعت فلزات اساسی، با فاصله از صنعت سیمان و با فراوانی افشای نزدیک به یکدیگر، رتبه‌های بعدی افشا را به خود اختصاص داده‌اند.

کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۷:۱۱) به بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و افشای اطلاعات پایداری پرداختند. نتایج نشان داد که بین مدیریت سود، محافظه‌کاری و کیفیت ارقام تعهدی با افشای اطلاعات پایداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد، اما بین شاخص افشای الزامی و افشا اطلاعات پایداری، رابطه معناداری مشاهده نشد. فخاری و همکاران (۱۳۹۶:۱۵۳) الگویی برای رتبه‌بندی شرکت‌ها از لحاظ میزان گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی به روش تحلیل سلسله‌مراتبی در ایران تبیین نمودند. نتایج پژوهش نشان داد که به ترتیب افشای ابعاد اجتماعی، زیست‌محیطی و راهبری شرکتی دارای بیشترین امتیاز هستند. ملکیان و همکاران (۱۳۹۸:۷۷) به بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره شرکت‌ها بر میزان گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی طی دوره زمانی ۵ ساله از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۵ پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد متغیرهای نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره، نسبت مالکیت هیئت‌مدیره و نسبت زنان هیئت‌مدیره و نسبت ثبات اعضای هیئت‌مدیره بر میزان گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی تأثیر مثبت و معناداری دارند.

مصطفایی و حسینی (۱۴۰۰:۶۱) با تحلیل محتوای کیفی بخش گزارش مسئولیت اجتماعی مندرج در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره شرکت‌های پذیرفته‌شده در بازار بورس و فرابورس ایران، مهمترین مقوله‌های گزارشگری اجتماعی ناظر بر ذینفعان اجتماعی، را استخراج نمودند. نتایج بیانگر تفاوت نوع افشاء در سطح صنایع انتخابی بوده است.

روش‌شناسی پژوهش

هدف از اجرای این پژوهش تعیین میزان افشای مولفه‌های پایداری در سطح صنعت بیمه است. بر این اساس، لازم است که ابتدا ابعاد خاص پایداری صنعت بیمه شناسایی شود. برای این منظور ابتدا مولفه‌های شناسایی شده توسط محمودخانی و همکاران (۱۴۰۰)، بررسی استانداردها و رهنمودها و از طریق مصاحبه با ۳۹ خبره صنعت بیمه ایران با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی، برای صنعت بیمه ایران تکمیل و بومی شد. جامعه آماری مرحله مصاحبه، متخصصان و خبرگان آشنا با گزارشگری پایداری و صنعت بیمه ایران بوده است. از این رو، نمونه شامل ۴ مدیرعامل، رئیس و عضو هیئت‌مدیره شرکت‌های بیمه، ۱۳ مدیر و معاون مالی و اقتصادی، ۵ مدیر حسابرسی داخلی، ۸ مدیر میانی، ۶ حسابرس مستقل و ۳ عضو هیئت‌علمی بوده است.

سپس، برای بررسی میزان افشای ابعاد پایداری و وضعیت صنعت بیمه ایران، گزارش‌های فعالیت هیئت‌مدیره مورد تحلیل محتوا قرار گرفت. روش تحلیل محتوا یکی از روش‌های پژوهشی است که از گذشته‌ای نسبتاً دور مورد استفاده قرار گرفته و امروزه در علوم اجتماعی، کاربرد فراوانی یافته است. این روش در بیان ساده به بیرون کشیدن مفاهیم موردنیاز پژوهش از متن مورد مطالعه است (تبریزی، ۱۳۹۳).

شرکت‌های بیمه‌ای خصوصی که عضو بورس اوراق بهادار و فرابورس ایران هستند و باید دستورالعمل حاکمیت شرکتی را رعایت کنند، احتمالاً برای تهیه و افشای مسائل پایداری از انگیزه بیشتری برخوردار هستند. بنابراین، جامعه آماری مرحله تحلیل محتوای گزارش فعالیت هیئت‌مدیره، کلیه شرکت‌های بیمه عضو بورس و اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران بود. فرایند نمونه‌گیری در این قسمت انجام نشد و با توجه به محدود بودن جامعه آماری و دسترسی به کلیه اطلاعات، تمام گزارش‌ها تحلیل شدند. با توجه به اینکه آخرین گزارش موجود در زمان تحلیل (سال ۱۳۹۸) می‌تواند گزارش تکامل‌یافته‌تری برای بررسی وضعیت افشای ابعاد و مولفه‌های پایداری در بین شرکت‌های بیمه باشد، گزارش فعالیت هیئت‌مدیره ۲۶ شرکت بیمه‌ای برای سال ۱۳۹۸ تحلیل محتوا شد. مجموع صفحات گزارش‌های مورد تحلیل ۹۴۹ صفحه بوده است. در جدول ۱ اسامی شرکت‌های مورد تحلیل ذکر شده است.

جدول ۱.۱. اسامی شرکت‌های مورد تحلیل صنعت بیمه ایران

تعداد صفحات گزارش	نام شرکت	عضویت
۴۱	بیمه ما	بورس و اوراق بهادار تهران (۷ شرکت)
۳۷	بیمه اتکایی امین	
۴۰	بیمه البرز	
۶۳	بیمه آسیا	
۲۴	بیمه پارسیان	
۴۳	بیمه دانا	
۴۰	بیمه ملت	
۴۲	بیمه اتکایی ایرانیان	فرا بورس ایران (شرکت ۱۹)
۲۷	بیمه آرمان	
۳۹	بیمه پاسارگاد	
۳۵	بیمه تجارت نو	
۳۱	بیمه تعاون	
۲۶	بیمه حافظ	
۱۴	بیمه حکمت صبا	
۴۳	بیمه دی	
۳۳	بیمه رازی	
۱۷	بیمه زندگی باران	
۳۴	بیمه زندگی خاورمیانه	
۲۳	بیمه سامان	
۳۴	بیمه سرمد	
۳۸	بیمه سینا	
۲۸	بیمه کارآفرین	
۲۴	بیمه کوثر	
۹۲	بیمه معلم	
۳۰	بیمه میهن	
۵۱	بیمه نوین	

بعد از تحلیل محتوای گزارش فعالیت هیئت‌مدیره، معنی‌دار بودن تفاوت افشای شاخص‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در سطح شرکت‌های بیمه با آماره کای دو بررسی شد. همچنین،

نسبت افشای ابعاد پایداری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره نسبت به چارچوب گزارشگری پایداری صنعت بیمه ایران (جدول ۲) که با نظرات خبرگان به‌دست آمده بود، بررسی شد.

یافته‌های پژوهش

مؤلفه‌های گزارشگری پایداری در صنعت بیمه

مؤلفه‌های شناسایی شده در مقاله محمودخانی و همکاران (۱۴۰۰) در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار گرفت. از آن‌ها خواسته شد تا نظر خودشان را نسبت به مؤلفه‌هایی که باید در گزارش‌های پایداری صنعت بیمه ایران باشد بیان نمایند. تعدادی از مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند که مؤلفه‌های در نظر گرفته شده کافی است و نیاز به اضافه و تغییر زیادی نیست. باین حال، بعضی نیز معتقد بودند که لازم است مؤلفه‌های جدیدی گنجانده شود. عمده نظرات پیرامون این بود که در خصوص زنجیره تأمین و ارزش، بایستی بازنگری صورت گیرد و سنجه‌های مربوط به شبکه فروش و ارزش هم لحاظ شود. با توجه به اهمیت مدیریت خسارت در شرکت‌های بیمه مصاحبه‌شوندگان خواستار گنجاندن این مؤلفه بودند. همچنین، بحث مدیریت قراردادها نیز در مصاحبه‌ها مورد تأکید قرار گرفت. در خصوص مؤلفه‌های دیگر، مصاحبه‌شوندگان به‌طور کلی معتقد بودند عناصر کلیدی دیده شده و به نحوی شرکت‌ها می‌توانند فعالیت‌های پایداری خود را در سنجه‌های مربوطه قرار دهند. باین حال سنجه‌های محدودی در حوزه بیمه پایدار، سلامت سازمانی و پاسخگویی و مدیریت توانگری و ریسک اضافه شد. همچنین، اصلاحاتی در نحوه نگارش مؤلفه‌ها مطابق با نظرات خبرگان انجام شد. از سویی، مؤلفه‌های پایداری نسبت به الگوی محمودخانی و همکاران (۱۴۰۰) در سه دسته کلی زیست‌محیطی و اجتماعی و راهبری قرار گرفتند. به‌طور کلی، یافته‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان صنعت بیمه بیانگر این بود که عوامل زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری سه مؤلفه اصلی گزارش پایداری در صنعت است که می‌تواند به‌عنوان مؤلفه‌های پایداری نیز یاد شود. در جدول ۲، الگو و مؤلفه‌های گزارشگری پایداری صنعت بیمه نشان داده شده است.

جدول ۲. چارچوب گزارشگری پایداری صنعت بیمه ایران (الگوی تعدیل شده محمودخانی و همکاران ۱۴۰۰)

بعد زیست محیطی		بعد اجتماعی		بعد راهبری			
الگوی محمودخانی و همکاران (۱۴۰۰)	الگوی تعدیل شده	الگوی محمودخانی و همکاران (۱۴۰۰)	الگوی تعدیل شده	الگوی محمودخانی و همکاران (۱۴۰۰)	الگوی تعدیل شده		
اقدامات زیست محیطی (۳ سنجه)	اقدامات زیست محیطی (۳ سنجه)	آموزش و توسعه (۶ سنجه)	آموزش و توسعه (۶ سنجه)	کلیات (۶ سنجه)	کلیات (۶ سنجه)		
تغییر اقلیم (۴ سنجه)	تغییر اقلیم (۱۲ سنجه)	سلامت و رفاه (۳ سنجه)	سلامت و رفاه (۳ سنجه)	سلامت سازمانی و پاسخگویی (۱۰ سنجه)	سلامت سازمانی و پاسخگویی (۱۱ سنجه)		
		تنوع، شمول اجتماعی و فرصت های عادلانه (۹ سنجه)	تنوع، شمول اجتماعی و فرصت های عادلانه (۹ سنجه)	ساختار رهبری (۴ سنجه)	ساختار رهبری (۴ سنجه)		
		کارکنان (۱۱ سنجه)	کارکنان (۱۱ سنجه)	سرمایه گذاری پایدار (۵ سنجه)	سرمایه گذاری پایدار (۸ سنجه)		
		مشتریان (۴ سنجه)	مشتریان (۵ سنجه)	زنجیره تأمین و ارزش (۲ سنجه)	زنجیره تأمین و ارزش (۹ سنجه)		
		فعالیت های شهر وندشگری (۳ سنجه)	فعالیت های شهر وندشگری (۳ سنجه)	بیمه پایدار (۳ سنجه)	بیمه پایدار (۵ سنجه)		
		فعالیت های شهر وندشگری (۳ سنجه)	فعالیت های شهر وندشگری (۳ سنجه)	فناوری اطلاعات (۲ سنجه)	فناوری اطلاعات (۲ سنجه)	فناوری اطلاعات (۲ سنجه)	فناوری اطلاعات (۲ سنجه)
				-	مدیریت حقوقی (۵ سنجه)	-	مدیریت حقوقی (۵ سنجه)
مدیریت تطبیق (۶ سنجه)	مدیریت تطبیق (۶ سنجه)			مدیریت تطبیق (۶ سنجه)	مدیریت تطبیق (۶ سنجه)		
مدیریت توانگری و ریسک (۲ سنجه)	مدیریت توانگری و ریسک (۲ سنجه)			مدیریت توانگری و ریسک (۲ سنجه)	مدیریت توانگری و ریسک (۶ سنجه)		
-	-	مدیریت خسارت (۹ سنجه)	مدیریت خسارت (۹ سنجه)	-	مدیریت خسارت (۹ سنجه)		
۷ سنجه	۱۵ سنجه	۳۶ سنجه	۳۷ سنجه	۴۰ سنجه	۷۱ سنجه		

تحلیل محتوای گزارش فعالیت هیئت مدیره

همان طور که پیش تر ذکر شد برای بررسی میزان افشای مولفه های پایداری در صنعت بیمه، گزارش فعالیت هیئت مدیره شرکت های بیمه عضو بورس و اوراق بهادار و فرابورس ایران تحلیل محتوا شد. در جدول ۳ شاخص های افشا شده در گزارش های پایداری بیان شده است.

جدول ۳. شاخص های پایداری افشا شده در گزارش فعالیت هیئت مدیره

تعداد شرکت	نسبت از ۲۰۵۱	تعداد کد	سنجه	مؤلفه	بعد
۲۰	٪۱/۱۷	۲۴	پیام مدیرعامل یا هیئت مدیره	کلیات	راهبری
۲۶	٪۲/۲۴	۴۶	معرفی شرکت و شرح انواع فعالیت های بیمه ای آن		
۲۶	٪۲/۸۳	۵۸	خلاصه از وضعیت حسابها و صورت های مالی (عملکرد مالی)		
	٪۶/۲۴	۱۲۸	جمع مؤلفه کلیات		
۳	٪۰/۱۵	۳	تدوین منشور اخلاقی	پاسخگویی و سلامت سازمانی	
۲۰	٪۱/۸۲	۲۷	راهبردها و اهداف کلی، چشم انداز و مأموریت ها		
۵	٪۰/۲۴	۵	بررسی عملکرد شرکت		
۱۴	٪۰/۸۸	۱۸	رعایت اصول حاکمیت شرکتی		
۶	٪۰/۲۹	۶	تعامل با ذینفعان و اخذ رضایت آنان		
۹	٪۰/۵۹	۱۲	پیش بینی و مقایسه بودجه پیش بینی شده با انحرافات	ساختار رهبری	
	٪۳/۴۶	۷۱	جمع مؤلفه پاسخگویی و سلامت سازمانی		
۲۶	٪۴/۷۸	۹۸	شرح اطلاعات مربوط ساختار سازمانی و راهبری و اعضای هیئت مدیره و کمیته های راهبری شرکت		
۶	٪۰/۳۴	۷	نحوه تعیین حقوق و مزایای مدیرعامل و مدیران اجرایی	ساختار رهبری	
	٪۵/۱۲	۱۰۵	جمع مؤلفه ساختار رهبری		
۱	٪۰/۰۵	۱	شرح سرمایه گذاری های پایدار صورت گرفته توسط شرکت	سرمایه گذار پایدار	
۲۶	٪۷/۱۷	۱۴۷	شرح اطلاعات کلیدی مربوط به سهامداران و سرمایه گذاران		
	٪۷/۲۲	۱۴۸	جمع مؤلفه سرمایه گذاری پایدار		
۱۵	٪۲/۴۴	۵۰	بررسی و نظارت عملکرد و کیفیت خدمات شبکه فروش	زنجیره تأمین و ارزش	
۱۸	٪۲/۳۴	۴۸	شرح تبلیغات و بازاریابی انجام شده (مثل برگزاری نمایشگاه ها)		
۳	٪۰/۱۵	۳	شرح فعالیت های مربوط به خدمات پس از فروش		
۲۴	٪۵/۲۲	۱۰۷	تعداد و پراکندگی شبکه فروش و تأسیس آن (شعب و نمایندگی)		
۹	٪۰/۶۳	۱۳	همکاری با استارت آپ ها در مورد فروش محصولات بیمه و گسترش کانال های فروش		

تعداد شرکت	نسبت از ۲۰۵۱	تعداد کد	سنتجه	مؤلفه	بعد
۱۷	٪۲/۳۹	۴۹	ذکر اقدامات و اصلاحات زیرساختی در شبکه فروش		
	٪۱۳/۱۶	۲۷۰	جمع مؤلفه زنجیره تأمین و ارزش		
۲۳	٪۲/۸۸	۵۹	شرح انواع خدمات و محصولات بیمه‌ای شرکت		
۲۵	٪۵/۷۵	۱۱۸	اطلاعات عملکرد بیمه (حق بیمه و تعداد بیمه‌نامه و...) و جایگاه و سهم بازاری شرکت در صنعت	بیمه پایدار	
۲۴	٪۳/۱۷	۶۵	شرح انواع فعالیت شرکت در زمینه پوشش‌های اتکایی تحصیل شده و واگذار شده		
	٪۱۱/۸۰	۲۴۲	جمع مؤلفه بیمه پایدار		
۲۴	٪۵/۸۰	۱۱۹	بکارگیری فناوری اطلاعات در شرکت و دیجیتالی سازی کسب و کار بیمه		
۱۳	٪۰/۹۳	۱۹	امنیت اطلاعات و ارتقای امنیت شبکه و لایه‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری شرکت	فناوری اطلاعات	
	٪۶/۷۳	۱۳۸	جمع مؤلفه فناوری اطلاعات		
۶	٪۰/۴۹	۱۰	جلوگیری از پرداخت خسارت‌های تقلبی و ساختگی با طرح دعاوی	مدیریت حقوقی	
۷	٪۰/۸۳	۱۵	شرح اقدامات شرکت در خصوص واحد حقوقی و دعاوی حقوق رخ داده		
	٪۱/۲۲	۲۵	جمع مؤلفه مدیریت حقوقی		
۲	٪۰/۱۰	۲	شرح وضعیت مالیاتی و مبالغ پرداختی بابت مالیات		
۱۲	٪۰/۹۳	۱۹	تعامل سازنده با دستگاه ناظر و نهادهای نظارتی (ارائه به‌موقع گزارش و رعایت الزامات و سایر همکاری‌ها)	مدیریت تطبیق	
۲۰	٪۱/۰۷	۲۲	شرح کلیاتی از آئین‌نامه‌ها و مقررات حاکم در صنعت بیمه و رعایت آن		
۲	٪۰/۱۵	۳	رقابت و تجارت منصفانه (عدم نرخ شکنی)		
۸	٪۰/۵۹	۱۲	مبارزه با تقلب و فساد و پول‌شویی و ارتقای سلامت اداری		
	٪۲/۸۳	۵۸	جمع مؤلفه مدیریت تطبیق		
۲۶	٪۴/۴۴	۹۱	تجزیه و تحلیل مدیریت توانگری و ریسک شرکت		
۱۳	٪۲/۸۳	۵۶	شناسایی و شرح و مدیریت انواع ریسک‌های کسب و کار شرکت (شامل ریسک بیمه‌گری، ریسک بازار، ریسک نقدینگی، ریسک اعتبار و ریسک عملیاتی)	مدیریت توانگری و ریسک	
	٪۷/۱۷	۱۴۷	جمع مؤلفه مدیریت توانگری و ریسک		
۲۵	٪۶/۰۵	۱۲۴	شرح آمار و نسبت‌های مالی کلیدی شرکت در زمینه خسارت (شامل نسبت خسارت، تعداد خسارات و خسارت پرداختی و غیره)	مدیریت خسارت	
۱۴	٪۱/۶۱	۳۳	اقدامات انجام شده در زمینه مدیریت و نظارت بر واحد خسارت و پرونده‌های خسارت		

تعداد شرکت	نسبت از ۲۰۵۱	تعداد کد	سنجه	مؤلفه	بعد	
۴	%۰/۵۴	۱۱	بکارگیری کارشناسان متخصص در خصوص پرونده‌های خسارت		جمع بعد راهبری	
۱۵	%۱/۴۶	۳۰	کیفیت خدمات رسیدگی به فرایند خسارات			
۶	%۰/۳۴	۷	میزان برون‌سپاری ارزیابی خسارت			
۵	%۰/۲۴	۵	توسعه جغرافیایی و تعداد مراکز ارزیابی و پرداخت خسارت			
	%۱۰/۲۴	۲۱۰	جمع مؤلفه مدیریت خسارت			
	%۷۵/۱۸	۱۵۴۲	-			
۸	%۰/۸۸	۱۸	مشارکت و حمایت از تحقیقات علمی		آموزش و توسعه	
۵	%۰/۴۴	۹	اقدامات شرکت در جهت نگهداشت کارکنان و عدم جذب نیروی انسانی خیره توسط سایر شرکت‌ها			
۲۶	%۵/۴۶	۱۱۲	شرح کلیه اقدامات آموزشی صورت گرفته در شرکت در زمینه‌های موضوعی مختلف			
۳	%۰/۲۰	۴	فراهم کردن فرصت اشتغال برای اقشار مختلف جامعه			
۱۱	%۰/۸۸	۱۶	شرح انواع مختلف همکاری با نهادها، انجمن‌ها و شرکت‌های داخلی و خارجی			
	%۷/۷۵	۱۵۹	جمع مؤلفه آموزش و توسعه			
۷	%۰/۵۴	۱۱	ارائه خدمات رفاهی به کارکنان (تعادل کار و زندگی)			سلامت و رفاه
۱۰	%۰/۶۳	۱۳	اقدامات انجام شده در جهت بهداشت و سلامت کارکنان و مشتریان			
	%۱/۱۷	۲۴	جمع مؤلفه سلامت و رفاه			
۱۳	%۰/۹۳	۱۹	تنوع جنسیتی در سطح نیروی انسانی			تنوع، شمول و فرصت‌های عادلانه
۱	%۰/۰۵	۱	شمول چنانچه‌ها در بین کارکنان شرکت			
	%۰/۹۸	۲۰	جمع مؤلفه تنوع و شمول و فرصت‌های عادلانه			
۲۶	%۴/۰۰	۸۲	شرح اطلاعات نیروی انسانی و ترکیب آن (برحسب تحصیلات، سمت شغلی، نوع قرارداد و غیره)		کارکنان	
۴	%۰/۲۴	۵	نحوه ارتقا و توسعه شغلی کارکنان			
۱۴	%۰/۸۸	۱۶	ارزیابی و ارتقای عملکرد و بهره‌وری کارکنان و مدیران			
۶	%۰/۲۹	۶	سیستم حقوق و پاداش و مزایای کارکنان و افراد شرکت بر مبنای عملکرد			
۱۳	%۰/۸۸	۱۸	شرح سیستم استخدامی و فرصت‌های شغلی موجود و کلیاتی در خصوص جذب افراد و نیروی متخصص برحسب شایسته‌سالاری			
۱	%۰/۰۵	۱	فرهنگ کاری مسئولیت پذیر و تقسیم وظایف و اختیارات			
۳	%۰/۱۵	۳	روند تغییر نیازها و ترکیب نیروی کار (جانشین پروری کارکنان)			

تعداد شرکت	نسبت از ۲۰۵۱	تعداد کد	سنجه	مؤلفه	بعد
۱۱	٪۰/۵۴	۱۱	تعامل با کارکنان و اخذ رضایت کارکنان		
	٪۶/۹۲	۱۴۲	جمع مؤلفه کارکنان		
۲۱	٪۴/۳۹	۹۰	اخذ بازخوردها از مشتریان و میزان رضایت آنها	مشتریان	
۷	٪۰/۴۴	۹	کیفیت خدمات و محصولات ارائه شده		
۸	٪۰/۶۳	۱۳	طبقه‌بندی مشتریان و طرح‌های حفظ و جذب مشتریان بر اساس آن		
	٪۵/۴۶	۱۱۲	جمع مؤلفه مشتریان		
۱۲	٪۱/۴۱	۲۹	اقدامات خیرخواهانه و فعالیت شهروندشکنی	فعالیت شهروند شرکتی	
	٪۲۳/۷۰	۴۸۶	-	جمع بعد اجتماعی	
۴	٪۰/۲۴	۵	مجموعه اقدامات شرکت در راستای حفاظت از محیط‌زیست (حمایت از طرح‌های سبز)	اقدامات	زیست‌محیطی
۷	٪۰/۸۸	۱۸	مجموعه اقدامات شرکت در راستای کاهش تولید گازهای گلخانه‌ای	زیست‌محیطی	
	٪۱/۱۲	۲۳	جمع مؤلفه فعالیت زیست‌محیطی		
	٪۱/۱۲	۲۳	-	جمع بعد زیست‌محیطی	
-	٪۱۰۰	۲۰۵۱	-	-	جمع

یافته‌های حاصل از تحلیل گزارش فعالیت هیئت‌مدیره حاکی از این است که بعد راهبری شرکتی با ۱۵۴۲ کد (٪۷۵/۱۸)، دارای با اهمیت‌ترین بعد پایداری در بین شرکت‌های بیمه است. بعد اجتماعی با ۴۸۶ کد (٪۲۳/۷۰)، دارای اولویت دوم و بعد زیست‌محیطی دارای کمترین سطح افشا با ۲۳ کد (٪۱/۱۲)، است.

جدول ۴ رتبه شرکت‌ها در خصوص افشای مولفه‌های پایداری را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشخص است شرکت‌های بیمه پاسارگاد، آسیا، معلم، ملت، رازی، البرز دارای بالاترین افشا در زمینه مولفه‌های پایداری هستند. لازم به ذکر است که این تحلیل بر اساس تعداد کدهای افشا شده است.

جدول ۴. رتبه شرکت‌های بیمه در زمینه مولفه‌های پایداری افشاشده در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره

رتبه	جمع تمام ابعاد	تعداد کد بعد زیست‌محیطی	تعداد کد بعد اجتماعی	تعداد کد بعد راهبری	شرکت	ردیف
۱	۱۴۱	۷	۳۳	۱۰۱	پاسارگاد	۱
۲	۱۳۶	۰	۳۰	۱۰۶	آسیا	۲
۳	۱۳۰	۰	۴۱	۸۹	معلم	۳
۴	۱۰۸	۰	۲۶	۸۲	ملت	۴
۵	۹۵	۳	۲۳	۶۹	رازی	۵
۵	۹۵	۰	۱۸	۷۷	البرز	۶
۶	۹۱	۰	۱۲	۷۹	آرمان	۷
۷	۸۸	۰	۳۱	۵۷	دانا	۸
۸	۸۵	۰	۱۹	۶۶	نوبین	۹
۹	۸۲	۱	۱۲	۶۹	ما	۱۰
۱۰	۸۰	۰	۳۴	۴۶	تعاون	۱۱
۱۱	۷۸	۴	۱۵	۵۹	تجارت نو	۱۲
۱۲	۷۷	۰	۱۷	۶۰	دی	۱۳
۱۳	۷۵	۱	۲۴	۵۰	حافظ	۱۴
۱۳	۷۵	۰	۱۱	۶۴	سرمد	۱۵
۱۴	۷۱	۳	۱۶	۵۲	سینا	۱۶
۱۵	۶۷	۰	۱۱	۵۶	سامان	۱۷
۱۶	۶۴	۰	۲۲	۴۲	حکمت صبا	۱۸
۱۷	۶۲	۲	۹	۵۱	کارآفرین	۱۹
۱۸	۶۱	۲	۱۴	۴۵	خاورمیانه	۲۰
۱۸	۶۱	۰	۱۴	۴۷	امین	۲۱
۱۹	۵۵	۰	۶	۴۹	میهن	۲۲
۱۹	۵۵	۰	۱۱	۴۴	کوثر	۲۳
۲۰	۴۷	۰	۱۹	۲۸	پارسیان	۲۴
۲۱	۴۱	۰	۱۳	۲۸	باران	۲۵
۲۲	۳۱	۰	۵	۲۶	ایرانیان	۲۶
-	۲۰۵۱	۲۳	۴۸۶	۱۵۴۲	جمع	-

وضعیت شرکت‌های بیمه از نظر تعداد سنجه‌های افشا شده به شرح جدول ۵ است. به‌طور نمونه، در خصوص بعد راهبری در مولفه‌های گزارشگری پایداری صنعت بیمه ایران (جدول ۳) ۷۱ سنجه، بعد اجتماعی ۳۷ سنجه و بعد زیست‌محیطی ۱۵ سنجه، وجود داشته است. شرکت بیمه رازی بیشترین افشا را با افشای ۴۳ سنجه از مجموع ۱۲۳ سنجه گزارشگری پایداری صنعت بیمه، داشته است. هدف از این مقایسه بررسی وضعیت افشای نوع ابعاد پایداری نسبت به الگوی گزارشگری ارائه شده در این پژوهش است.

جدول ۵. وضعیت شرکت‌های بیمه در زمینه افشای مولفه‌های پایداری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره نسبت به چارچوب گزارشگری پایداری صنعت بیمه

رتبه	تعداد کل (۳+۲+۱)		۳-تعداد سنجه بعد		۲-تعداد سنجه بعد		۱-تعداد سنجه بعد		شرکت
	سنجه‌های چارچوب گزارشگری پایداری:		زیست‌محیطی در چارچوب گزارشگری پایداری: ۱۵		اجتماعی در چارچوب گزارشگری پایداری: ۳۷		راهبری در چارچوب گزارشگری پایداری: ۷۱		
	وضعیت افشای ابعاد سه گانه (۶+۵+۴)		۶-وضعیت افشای بعد زیست‌محیطی در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره		۵-وضعیت افشای بعد اجتماعی در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره		۴-وضعیت افشای بعد راهبری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره		
	تعداد	درصد (از)	تعداد	درصد (از)	تعداد	درصد (از)	تعداد	درصد (از)	
۱	۴۳	۳۵	۲	۱۳	۱۲	۳۲	۴۱	۲۹	رازی
۲	۳۹	۳۲	۲	۱۳	۹	۲۴	۳۹	۲۸	پاسارگاد
۳	۳۶	۲۹	۰	۰	۱۳	۳۵	۲۲	۲۳	معلم
۴	۳۵	۲۸	۰	۰	۸	۲۲	۳۸	۲۷	ملت
۵	۳۴	۲۸	۱	۷	۱۱	۳۰	۳۱	۲۲	حافظ
۵	۳۴	۲۸	۰	۰	۱۰	۲۷	۳۴	۲۴	نوین
۶	۳۳	۲۷	۱	۷	۱۰	۲۷	۳۱	۲۲	سینا
۶	۳۳	۲۷	۱	۷	۹	۲۴	۳۲	۲۳	ما
۶	۳۳	۲۷	۲	۱۳	۷	۱۹	۳۴	۲۴	تجارت نو
۶	۳۳	۲۷	۰	۰	۸	۲۲	۳۵	۲۵	آسیا
۷	۳۲	۲۶	۰	۰	۹	۲۴	۳۲	۲۳	دی
۸	۳۱	۲۵	۱	۷	۸	۲۲	۳۱	۲۲	خاورمیانه

رتبه	۱- تعداد سنجه بعد راهبری در چارچوب گزارشگری پایداری: ۷۱		۲- تعداد سنجه بعد اجتماعی در چارچوب گزارشگری پایداری: ۳۷		۳- تعداد سنجه بعد زیست‌محیطی در چارچوب گزارشگری پایداری: ۱۵		تعداد کل (۳+۲+۱) سنجه‌های چارچوب گزارشگری پایداری: ۱۲۳		شرکت
	۴- وضعیت افزایش بعد راهبری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره		۵- وضعیت افزایش بعد اجتماعی در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره		۶- وضعیت افزایش بعد زیست‌محیطی در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره		وضعیت افزایش ابعاد سه گانه (۶+۵+۴)		
	تعداد	درصد (از ۷۱)	تعداد	درصد (از ۳۷)	تعداد	درصد (از ۱۵)	تعداد	درصد (از ۱۲۳)	
۸	۲۲	۳۱	۹	۲۴	۰	۰	۳۱	۲۵	دانا
۹	۲۰	۲۸	۱۰	۲۷	۰	۰	۳۰	۲۴	حکمت صبا
۹	۲۶	۳۷	۴	۱۱	۰	۰	۳۰	۲۴	آرمان
۱۰	۱۶	۲۳	۱۳	۳۵	۰	۰	۲۹	۲۴	تعاون
۱۱	۲۲	۳۱	۶	۱۶	۰	۰	۲۸	۲۳	البرز
۱۲	۲۲	۳۱	۵	۱۴	۰	۰	۲۷	۲۲	کوثر
۱۳	۱۷	۲۴	۹	۲۴	۰	۰	۲۶	۲۱	پارسیان
۱۳	۱۷	۲۴	۸	۲۲	۱	۷	۲۶	۲۱	کارآفرین
۱۳	۲۱	۳	۵	۱۴	۰	۰	۲۶	۲۱	سرمد
۱۴	۱۶	۲۳	۷	۱۹	۰	۰	۲۳	۱۹	سامان
۱۵	۱۸	۲۵	۴	۱۱	۰	۰	۲۲	۱۸	میهن
۱۶	۱۳	۱۸	۶	۱۶	۰	۰	۱۹	۱۵	باران
۱۶	۱۳	۱۸	۶	۱۶	۰	۰	۱۹	۱۵	امین
۱۷	۱۳	۱۸	۴	۱۱	۰	۰	۱۷	۱۴	ایرانیان

جدول ۶ وضعیت صنعت بیمه را در خصوص میزان بکارگیری ابعاد پایداری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که این تحلیل بر اساس تعداد کدهای افشا شده، بوده است. به عبارتی، یک سنجه ممکن است در یک گزارش یک مرتبه و در گزارش دیگر، به طور نمونه پنج مرتبه تکرار شده باشد. بنابراین، یافته‌های این جدول حاکی از فراوانی و میزان پرداخت به ابعاد پایداری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره است.

جدول ۶. وضعیت صنعت بیمه در خصوص میزان بکارگیری ابعاد پایداری در گزارش فعالیت هیئت مدیره

ردیف	شرح	تعداد شرکت
۱	تعداد شرکت‌های دارای ۱۰۰ کد و بالاتر	۴
۲	تعداد شرکت‌های دارای ۹۰ تا ۹۹ کد	۳
۳	تعداد شرکت‌های دارای ۸۰ تا ۸۹ کد	۴
۴	تعداد شرکت‌های دارای ۷۰ تا ۷۹ کد	۵
۵	تعداد شرکت‌های دارای ۶۰ تا ۶۹ کد	۵
۶	تعداد شرکت‌های دارای ۵۰ تا ۵۹ کد	۲
۷	تعداد شرکت‌های دارای ۴۰ تا ۴۹ کد	۲
۸	تعداد شرکت‌های دارای ۳۰ تا ۳۹ کد	۱
جمع	-	۲۶

تحلیل بر حسب کد صرفاً بیانگر فراوانی پرداخت به ابعاد پایداری است و تنوع مباحث پایداری را نشان نمی‌دهد. بنابراین، در جدول ۷ وضعیت صنعت بیمه از نظر تعداد سنجه‌های افشا شده، بیان شده است. بر اساس این تحلیل، فقط یک شرکت در صنعت بیمه وجود دارد که ۴۳ سنجه از مجموع ۱۲۳ سنجه گزارشگری پایداری صنعت بیمه را در گزارش فعالیت هیئت مدیره، بکار گرفته است. نتایج بیانگر این است که شرکت‌های کمی در صنعت بیمه تمام ابعاد پایداری را در گزارش فعالیت هیئت مدیره خود منعکس می‌کنند.

جدول ۷. وضعیت صنعت بیمه در زمینه تعداد سنجه‌های پایداری افشاشده در گزارش فعالیت

هیئت مدیره

ردیف	شرح	تعداد شرکت
۱	تعداد شرکت‌های دارای افشاء ۴۳ سنجه	۱
۲	تعداد شرکت‌های دارای افشاء ۳۰ تا ۳۹ سنجه	۱۴
۳	تعداد شرکت‌های دارای افشاء ۲۰ تا ۲۹ سنجه	۸
۴	تعداد شرکت‌های دارای افشاء ۱۰ تا ۱۹ سنجه	۳
جمع	-	۲۶

تفاوت در افشای مولفه‌های پایداری

این قسمت در پی پاسخ به این سؤال است که آیا بین افشای مولفه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در بین شرکت‌های بیمه تفاوت معنی‌دار وجود دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال از آزمون کای دو استفاده شد تا مشخص شود که چه میزان، فراوانی مشاهده شده با فراوانی مورد انتظار، فاصله دارد. ۲۶ شرکت و ۳ بعد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری وجود داشته است. بنابراین، درجه آزادی به صورت زیر محاسبه می‌گردد. طبق جدول ۸، مقدار جدول کای دو با درجه آزادی ۵۰ و سطح خطای ۵ درصد برابر با ۶۷/۵ است. در نتیجه کای دو محاسبه شده از کای دو جدول بیشتر است و بین افشای ابعاد زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در سطح شرکت‌ها تفاوت معنادار وجود دارد. حتی در سطح خطای ۱ درصد نیز این نتیجه برقرار است. در محاسبات دو به دو نیز نتایج برقرار بود. در جدول ۸ شاخص کای دو و سطح معناداری بیان شده است. نتایج این بخش حاکی از متفاوت بودن سطح اهمیت مولفه‌های پایداری در بین شرکت‌های بیمه دارد.

جدول ۸. آماره کای دو برحسب ابعاد سه‌گانه زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری و شرکت‌ها

شرح	راهبری و زیست‌محیطی	راهبری و اجتماعی	اجتماعی و زیست‌محیطی	راهبری، اجتماعی و زیست‌محیطی
کای دو محاسباتی	۵۸/۸۹	۶۷/۳۸۴	۵۹/۷۵۷	۱۲۸/۵۳۴
درجه آزادی	۲۵	۲۵	۲۵	۵۰
سطح معناداری در سطح خطای ۵ درصد	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
کای دو جدول سطح خطای ۵ درصد	۳۷/۶۵	۳۷/۶۵	۳۷/۶۵	۶۷/۵
کای دو جدول سطح خطای ۱ درصد	۴۴/۳۱	۴۴/۳۱	۴۴/۳۱	۷۶/۱۵
کل	۱۵۶۵	۲۰۲۸	۵۰۹	۲۰۵۱

لازم به ذکر است که بخشی از نتایج جدول ۸، به متفاوت بودن تعداد سنجه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری در چارچوب نهایی گزارش پایداری برمی‌گردد. با این حال، این نکته حائز اهمیت است که با وجود کم بودن سنجه‌های بعد زیست‌محیطی نسبت به بعد راهبری و اجتماعی، مصادیق برخی سنجه‌های پایداری نسبت به سایر سنجه‌ها بیشتر می‌تواند باشد. به نحوی که در گزارش پایداری

و گزارش سالانه شرکت‌های بیمه خارجی (مانند آلیانز، مونیخ ری و...) تعداد زیادی از صفحات گزارش به فعالیت‌های شرکت در زمینه کاهش آلودگی و الگوی بهینه مصرف اختصاص دارد و افشائات زیادی در خصوص تغییر اقلیم صورت می‌پذیرد. به عبارتی، همیشه نمی‌توان گفت تعداد بالای سنجه می‌تواند به تعداد بالای افشای ابعاد پایداری منتهی شود، اگرچه بی‌تأثیر نیست. برخی سنجه‌ها به علت اهمیت آن با بیشترین مصادیق افشا می‌شود. همین امر باعث شده است که این پژوهش در پی بررسی تفاوت میزان افشای مولفه‌های سه‌گانه پایداری با یک الگوی استاندارد باشند. البته چارچوب مورد استفاده جهت بررسی معنی‌دار بودن تفاوت افشا در پژوهش‌های مختلف (مانند فراست و همکاران، ۲۰۰۵؛ اسپالتز، ۲۰۱۱) متفاوت بوده است. در این پژوهش از چارچوب بومی شده محمودخانی و همکاران (۱۴۰۰) برای تحلیل‌های مقایسه‌ای استفاده شد. جدول ۹ تحلیل‌های اضافی و حساسیت نتایج نسبت به تعداد ابعاد را نشان می‌دهد. به‌طور میانگین، میزان افشای بعد راهبری به ازای هر سنجه ۲۱/۷۱ و برای بعد اجتماعی ۱۳/۱۳ بوده است، درحالی‌که این نسبت برای بعد زیست‌محیطی ۱/۵۳ است.

جدول ۹. مقایسه میزان افشای ابعاد پایداری از جنبه تعداد کد و سنجه

شرح	بعد راهبری	بعد اجتماعی	بعد زیست‌محیطی	جمع
تعداد سنجه	۷۱ سنجه	۳۷ سنجه	۱۵ سنجه	۱۲۳
تعداد کد	۱۵۴۲ کد	۴۸۶ کد	۲۳ کد	۲۰۵۱
نسبت کد (تعداد کد تقسیم بر ۲۰۵۱)	۷۵/۱۸٪	۲۳/۷۰٪	۱/۱۲٪	۱۰۰٪
نسبت کد به تعداد سنجه	۲۱/۷۱	۱۳/۱۳	۱/۵۳	۱۶/۶۷

بررسی میزان افشای ابعاد پایداری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره

در جدول ۱۰ میزان بکارگیری ابعاد و مولفه‌های گزارشگری پایداری توسط شرکت‌های بیمه در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره بررسی شده است. مثلاً در خصوص مؤلفه سلامت سازمانی و پاسخگویی (جدول ۲)، ۱۱ سنجه وجود داشت. در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره ۶ سنجه آن برای حداقل یک مرتبه و توسط حداقل یک شرکت بیمه، افشاء شده است.

جدول ۱۰. مقایسه میزان افشای ابعاد پایداری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره در مقایسه با ابعاد چارچوب گزارشگری پایداری صنعت بیمه

نسبت افشا	تعداد سنجه افشاشده در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره	تعداد سنجه گزارشگری پایداری	ابعاد و مولفه‌های گزارشگری پایداری در صنعت بیمه
راهبری			
۰/۵	۳	۶	کلیات
۰/۵۵	۶	۱۱	سلامت سازمانی و پاسخگویی
۰/۵	۲	۴	ساختار رهبری
۰/۲۵	۲	۸	سرمایه‌گذاری پایدار
۰/۶۷	۶	۹	زنجیره تأمین و ارزش
۰/۶	۳	۵	بیمه پایدار
۱	۲	۲	فناوری اطلاعات
۰/۴	۲	۵	مدیریت حقوقی
۰/۸۳	۵	۶	مدیریت تطبیق
۰/۳۳	۲	۶	مدیریت توانگری و ریسک
۰/۶۷	۶	۹	مدیریت خسارت
۰/۵۵	۳۹	۷۱	بعد راهبری
بعد اجتماعی			
۰/۸۳	۵	۶	آموزش و توسعه
۰/۶۷	۲	۳	سلامت و رفاه
۰/۲۲	۲	۹	تنوع، شمول اجتماعی و فرصت‌های عادلانه
۰/۷۳	۸	۱۱	کارکنان
۰/۶	۳	۵	مشتریان
۰/۳۳	۱	۳	فعالیت‌های شهروندشکرکی
۰/۵۷	۲۱	۳۷	بعد اجتماعی
بعد زیست‌محیطی			
۰/۶۷	۲	۳	اقدامات زیست‌محیطی
۰	۰	۱۲	تغییر اقلیم
۰/۱۳	۲	۱۵	بعد زیست‌محیطی
ابعاد راهبری، اجتماعی و زیست‌محیطی			
۰/۵۰۴	۶۲	۱۲۳	جمع ابعاد پایداری

همان‌طور که مشاهده می‌شود از ۱۲۳ سنجه مؤلفه گزارشگری پایداری (جدول ۲)، ۶۲ سنجه (۰/۵۰۴) برای حداقل یک مرتبه در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره توسط یک شرکت بیمه افشا شده و در خصوص ۶۱ سنجه (۰/۴۹۶)، هیچ افشایی صورت نگرفته است.

از جمله شاخص‌های افشا نشده گزارش فعالیت هیئت‌مدیره مربوط به شرح ذینفعان شرکت، نقشه اهمیت پایداری، اطمینان بخشی گزارش‌های غیرمالی، شرح کمیته‌های مرتبط با توسعه پایداری، استراتژی‌های بازاریابی، رویکرد شرکت در خصوص بیمه پایداری، افشای ابزار مشتقه، شمول و تنوع مشتریان، تأمین‌کنندگان و تغییر اقلیم است. بنابراین، نتایج این پژوهش بیانگر این است که شرکت‌ها بر افشای ابعاد زیست‌محیطی اهمیت زیادی قائل نیستند و بیشترین تأکید را بر افشای ابعاد راهبردی دارند.

نتیجه‌گیری

هدف اصلی این پژوهش بررسی وضعیت افشای مولفه‌های پایداری در ابعاد سه‌گانه زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبردی است. در این پژوهش از مولفه‌های شناسایی شده در پژوهش محمودخانی و همکاران (۱۴۰۰) استفاده شد. سپس، مولفه‌ها با مطالعه رهنمودها و استانداردها تکمیل و بر اساس نظرات خبرگان تعدیل شد. در نهایت، میزان افشای ابعاد پایداری در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره بررسی شد.

نتایج نشان داد که بین افشای مولفه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و پایداری در سطح شرکت‌ها تفاوت معنادار وجود دارد. یافته‌ها بیانگر این بود که در گزارش فعالیت هیئت‌مدیره بیشترین افشا به ترتیب مربوط به ابعاد راهبردی، اجتماعی و زیست‌محیطی بوده است. یک دلیل اینکه سطح افشای بعد راهبردی بالا بوده است به آیین‌نامه حاکمیت شرکتی در مؤسسات بیمه برمی‌گردد که شرکت‌های بیمه آن را اجرایی می‌کنند. باین، یک پیشنهاد پژوهشی برای محققان آتی بررسی تأثیر و اثرگذار بودن آیین‌نامه حاکمیت شرکتی و سایر آیین‌نامه‌ها بر میزان افشای ابعاد پایداری در قالب مطالعات کمی و کیفی است.

در این پژوهش این یافته حاصل شد که بیشترین افشا به ترتیب مربوط به ابعاد راهبردی، اجتماعی و زیست‌محیطی است. این یافته در تطابق با پژوهش اسپالتز (۲۰۱۱)، هوو و همکاران (۲۰۱۸) و در

تضاد با پژوهش فخاری و همکاران (۱۳۹۶) است. نتایج پژوهش اسپالتر (۲۰۱۱) حاکی از آن داشت که جنبه‌های اجتماعی و اخلاقی مسئولیت اجتماعی شرکتی نسبت به جنبه‌های زیست‌محیطی در فعالیت‌های تجاری بیمه‌گران بهتر منعکس است. هوو و همکاران (۲۰۱۸) نشان داد که «شیوه‌های مدیریتی» مهمترین مولفه و پس از آن «شیوه‌های اجتماعی» و «شیوه‌های زیست‌محیطی» دارای اهمیت است. فخاری و همکاران (۱۳۹۶) مدلی برای رتبه‌بندی شرکت‌ها از لحاظ میزان گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی تبیین نمودند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که افشای ابعاد اجتماعی، زیست‌محیطی و راهبری شرکتی به ترتیب در مدل دارای بیشترین امتیاز هستند. از این رو، نتایج پژوهش فخاری و همکاران (۱۳۹۶) با یافته‌های این پژوهش متفاوت است. دلیل این امر به این موضوع برمی‌گردد که این پژوهش با تأکید بر صنعت بیمه بوده است و پژوهش فخاری و همکاران (۱۳۹۶) در بین کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار بوده است. ضمن اینکه، در این پژوهش از الگوی پیشنهادی بومی شده استفاده شد. از این رو، نتایج این پژوهش تأثیر نوع صنعت بر افشای ابعاد پایداری را روشن می‌سازد.

در تحلیل محتوای گزارش‌های فعالیت هیئت‌مدیره شرکت‌های بیمه ایرانی برخی توصیف‌ها از شاخص‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری هم از جنبه کمیت و هم کیفیت افشاء متفاوت با افشائات انجام شده در گزارش‌های پایداری شرکت‌های بیمه خارجی است. دلیل این امر می‌تواند متأثر از تفاوت بلوغ گزارشگری پایداری، فقدان چارچوب و رهنمود و نیز مسائل فرهنگی، اجتماعی، زیست‌محیطی و نیز کیفیت سیستم‌های اطلاعاتی شرکت‌ها باشد. چارچوبی که این مقاله برای گزارشگری تدوین کرده است می‌تواند یک خلا بزرگ را پر کند و به بهبود افشای گزارشگری پایداری در صنعت بیمه کمک کند. با این حال در این پژوهش کیفیت، خوانایی، چسبندگی و شکل افشای مولفه‌های پایداری در صنعت بیمه بررسی نشده است و این امر می‌تواند موضوع پژوهش‌های آینده باشد.

با استفاده از الگوی پایداری ارائه شده در این پژوهش، می‌توان مجموعه الزامات منتشر شده توسط رهنمودهای مختلف پایداری (مانند سرمایه‌گذاری مسئولانه، افشای اقلیم و...) را در قالب گزارشگری پایداری رعایت نمود و افشائات خاص صنعت بیمه را به نحو مطلوبی داشت. ابعاد سه‌گانه پایداری می‌تواند نیازهای اطلاعاتی ذینفعان مختلف صنعت بیمه را برآورده سازد. طبق نتایج این پژوهش

افشای مولفه‌های زیست‌محیطی کمترین سطح افشا را در بین شرکت‌های بیمه داشته است و در خصوص مولفه‌های تغییر اقلیم هیچ افشایی صورت نگرفته بود. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی نقش تغییر اقلیم در صنعت بیمه ایران مورد بررسی عمیق قرار گیرد. همچنین، با عنایت به توجه روزافزون به مسئله تغییر اقلیم در سطح جهان لازم است که شرکت‌های بیمه به این موضوع البته، با در نظر گرفتن مسائل خاص ایران، توجه بیشتری کنند. سایر محققان می‌توانند با توجه به شرایط خاص محیط ایران به لحاظ تغییر اقلیم بررسی نمایند که چه ضوابط و افشائاتی باید توسط شرکت‌های بیمه مورد توجه قرار گیرد. همچنین، امکان‌سنجی افشای تغییر اقلیم و استراتژی‌های راهبردی برای ترویج و توسعه آن نیز مورد توجه واقع شود. شناسایی عواملی که موجب تفاوت در کمیت و کیفیت گزارش پایداری در شرکت‌های بیمه ایرانی است موضوع دیگری است که برای پژوهش‌های بعدی توصیه می‌شود. این نوع مطالعه می‌تواند در خصوص سایر صنایع نیز انجام پذیرد. پیشنهاد می‌شود تحلیل محتوای گزارش فعالیت هیئت‌مدیره به لحاظ افشای اطلاعات پایداری برای سایر صنایع کشور نیز تهیه شود و تفاوت افشای مولفه‌های پایداری صنایع دیگر با این پژوهش مورد بررسی قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی

این پژوهش با حمایت و مادی و معنوی پژوهشکده بیمه وابسته به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام شده است.

منابع

- بابائی، فاطمه؛ رحمانی، علی؛ همایون، سعید و امین، وحید. (۱۴۰۰). رابطه بین عملکرد پایداری شرکتی و ارزش شرکت: با تأکید بر نقش امتیاز افشا و اندازه شرکت. *مجله دانش حسابداری*، ۱۲ (۳)، ۱-۲۷.
- بخردی نسب، وحید و ژولانژاد، فاطمه. (۱۳۹۹). تأثیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر عملکرد مالی شرکت با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌گر ارزش ویژه نام و نشان تجاری. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۱۰ (۴)، ۲۷-۷۲.
- تبریزی، منصوره. (۱۳۹۳). تحلیل محتوای کیفی از منظر رویکردهای قیاسی و استقرایی. *مجله علوم اجتماعی*، ۶۴، ۱۰۵-۱۳۸.
- حجازی، رضوان و رجب‌دری، حسین. (۱۳۹۹). رابطه افشای اطلاعات مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و دقت پیش‌بینی مدیران. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۱۰ (۴)، ۷۳-۹۲.
- حسنی، محسن. (۱۳۹۹). اثر مسئولیت اجتماعی راهبردی بر عملکرد مالی و ضریب واکنش سود شرکت‌ها. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۱۰ (۴)، ۱-۲۶.
- حیاتی، نهاله؛ حجازی، رضوان؛ حسینی، سید علی؛ باستانی، سوسن. (۱۳۹۷). استخراج مولفه‌های زیست‌محیطی از گزارشات فعالیت هیئت‌مدیره شرکت‌ها با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۷ (۴)، ۴۳-۷۰.
- رحمانی، علی؛ محمودخانی، مهناز. (۱۴۰۰). ضرورت تهیه و اطمینان بخشی گزارش‌های پایداری: دیدگاه حساب‌رسان و خیرگان صنعت بیمه. *فصلنامه پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای*، ۲ (۵)، ۱۲۸-۱۵۶.
- رحمانی، علی؛ محمودخانی، مهناز؛ همایون، سعید؛ نیاکان، لیلی. (۱۴۰۱). بررسی استانداردها، رهنمودها و وضعیت انتشار گزارش‌گرایی پایداری در صنعت بیمه. *فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهشنامه بیمه*، ۳۷ (۲).
- فخاری، حسین؛ ملکیان، اسفندیار و جفایی رهنی، منیر. (۱۳۹۶). تبیین و رتبه‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌های گزارش‌گرایی زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی به روش تحلیل سلسله‌مراتبی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار. *نشریه حسابداری ارزشی و رفتاری*، ۲ (۴)، ۱۵۳-۱۸۷.
- کاشانی پور، محمد؛ جندگی، غلامرضا و رحمانی، محمد. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین کیفیت گزارش‌گرایی مالی با افشا اطلاعات پایداری شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۸ (۱)، ۱۱-۳۱.

محمودخانی، مهناز؛ رحمانی، علی؛ همایون سعید و نیاکان، لیلی. (۱۴۰۰). شناسایی مولفه‌های گزارشگری پایداری در صنعت بیمه. *دوفصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری*، ۶(۱۱)، ۱۸۷-۲۱۶.

مصطفایی، پرستو و حسینی، سید علی. (۱۴۰۰). تحلیل محتوای کیفی گزارش مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با تأکید بر ذینفعان اجتماعی. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۱۱(۳)، ۶۱-۸۰.

ملکیان، اسفندیار؛ فخاری، حسین و جفایی، منیر. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر ویژگی‌های هیئت‌مدیره شرکت بر میزان گزارشگری زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی. *فصلنامه دانش حسابداری*، پیاپی ۳۷ (تابستان ۱۳۹۸)، ۷۷-۱۱۲.

References

- Al Hawaj, A. Y., & Buallay, A. M. (2022). A worldwide sectorial analysis of sustainability reporting and its impact on firm performance. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 12(1), 62-86.
- Arruda, P. (2018). The P&C Insurance Industry's Role in Sustainable Development and Commerce.
- Babaei, F., Rahmani, A., Homayoun, S., Amin, V. (2021). The Relationship between Corporate Sustainability Performance and Firm Value: Emphasizing the Role of Disclosure Score and Firm Size. *Journal of Accounting Knowledge*, 12(3), 1-27. (In Persian).
- Bacani, B., McDaniels, J., & Robins, N. (2015). Insurance 2030: Harnessing insurance for sustainable development. Geneva: International Environment House.
- Bekhradi Nasab, V., Zholanezhad, F. (2020). The Role of value Moderator of the Brand Name on the Relationship between Corporate Social Responsibility and Financial Performance of firms Listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting and Social Interests*, 10(4), 27-72. (In Persian).
- Eccles, R., Krzus, M., Rogers, J. & Serafeim, G. (2012). The need for sector specific materiality and sustainability standards. *Journal of Applied Corporate Finance*, 24 (2), 8-14.
- Fakhari, H., Malekian, E., & Jafaei Rahni, M. (2018). Explaining and Ranking of the components and indicators of environmental, social and corporate governance reporting by Analytic Hierarchy Process in the companies listed in Stock Exchange. *Journal of Value & Behavioral Accounting*, 2 (4), 153-187. (In Persian).
- Frost, G., Jones, S., Loftus, J., & Van Der Laan, S. (2005). A survey of sustainability reporting practices of Australian reporting entities. *Australian Accounting Review*, 15(35), 89-96.
- Gao, S. S., Heravi, S., & Xiao, J. Z. (2005). Determinants of corporate social and environmental reporting in Hong Kong: a research note. *In Accounting Forum*, 29(2), 233-242.

- Garz, H., Kudsus, V., & Volk, C. (2004). Insurance and sustainability: playing with fire. WestLB AG, London.
- Gray, R., & Milne, M. (2002). Sustainability reporting: who's kidding whom? *Chartered Accountants Journal of New Zealand*, 81(6), 66-70.
- Hassani, M. (2020). The effect of Social Responsibility on Financial Performance and Earning Response Coefficient. *Journal of Accounting and Social Interests*, 10(4), 1-26. (In Persian).
- Hayati, N., Hejazi, R., Hosseini, S., Bastani, S. (2018). Extraction of Environmental Indicators from the Board of Directors' Report, Using Qualitative Content Analysis. *Empirical Research in Accounting*, 8(2), 43-70. (In Persian).
- Hejazi, R., Rajabdorri, H. (2020). The Relationship between Disclosure of Social Responsibility Information and accuracy of managers Forecast. *Journal of Accounting and Social Interests*, 10(4), 73-92. (In Persian).
- Ho, C. C., Huang, C., & Ou, C. Y. (2018). Analysis of the factors influencing sustainable development in the insurance industry. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 25(4), 391-410.
- Ireton, K., Valido, V., & Ramirez, L. (2017). Sustainability Reporting in the Financial Sector: A Governmental Approach.
- Kashanipour, M., Jandaghi, G., Rahmani, M. (2018). Financial Reporting Quality and Sustainability Information Disclosure. *Empirical Research in Accounting*, 8(3), 11-31. (In Persian).
- KPMG. (2016). corporate responsibility reporting in the insurance sector. <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2016/08/corporate-responsibility-insurance-sector.pdf>.
- KPMG. (2020). the time has come: The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020, <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/be/pdf/2020/12/The-Time-Has-Come-KPMG-Survey-of-Sustai>.
- Mahmoudkhani, M., Rahmani, A., Hodayoun, S., & Niakan L. (2021). Identify the components of sustainability reporting in the insurance industry. *Journal of Value & Behavioral Accounting*. 2021, 6 (11), 187-216. (In Persian).
- Malekian, E., Fakhari, H., Jafaei Rahni, M. (2019). Impact of Board of Directors' Characteristics on Environmental, Social, and Corporate Governance Reporting. *Journal of Accounting Knowledge*, 10(2), 77-112. (In Persian).
- McDaniels, J., Robins, N., & Bacani, B. (2017). Sustainable Insurance: The Emerging Agenda for Supervisors and Regulators. <https://wedocs.unep.org/handle/20.500.11822/21609?show=full>.
- Mostafaei, P., Hosseini, S. (2021). Qualitative Content Analysis of Corporate Social Responsibility Reports with Emphasis on Social Stakeholders. *Empirical Research in Accounting*, 11(3), 79-112. (In Persian).

- Nwobu, O. A., Owolabi, A. A., & Iyoha, F. O. (2017). Sustainability reporting in financial institutions: a study of the Nigerian banking sector. *Journal of Internet Banking and Commerce*, 22(S8), 1-15.
- Obalola, M. (2008). Beyond philanthropy: corporate social responsibility in the Nigerian insurance industry. *Social Responsibility Journal*, 4(4), 538-548.
- Rahmani, A., Mahmoudkhani, M. (2022). The necessity of preparing and assuring sustainability reports: The views of insurance industry experts and auditors. *Journal of Professional Auditing Research*, 2(5), 128-156. (In Persian).
- Rahmani, A., Mahmoudkhani, M., Homayoun, S., & Niakan, L. (2022). Review of the standards, guidelines and publishing status of sustainability reporting in the insurance industry. *Iranian Journal of Insurance Research*, 37(2), (In Persian).
- Reuters, T. (2019). Environmental, social and governance (ESG) scores from Refinitiv. Refinitiv <https://www.refinitiv.com>
- Scholtens, B. (2011). Corporate social responsibility in the international insurance industry. *Sustainable Development*, 19(2), 143-156.
- Shad, M. K., Lai, F. W., Fatt, C. L., Klemeš, J. J., & Bokhari, A. (2019). Integrating sustainability reporting into enterprise risk management and its relationship with business performance: A conceptual framework. *Journal of cleaner production*, 208, 415-425.
- Sweeney, L., & Coughlan, J. (2008). Do different industries report corporate social responsibility differently? An investigation through the lens of stakeholder theory. *Journal of Marketing Communications*, 14(2), 113-124.
- Tabrizi, M. (2014). Qualitative content analysis: deductive and inductive approaches. *Journal of Social Sciences*, 64, 105-138. (In Persian).
- UNEP Finance Initiative (2009). The global state of sustainable insurance: Understanding and integrating environmental, social and governance factors in insurance. Retrieved from http://www.unepfi.org/fileadmin/documents/globalstate-of-sustainable-insurance_01.pdf
- Wu, S., Shao, C., & Chen, J. (2018). Approaches on the Screening Methods for Materiality in Sustainability Reporting. *Journal of Sustainability*, 10(9), 3233.

COPYRIGHTS

This is an open access article under the CC-BY 4.0 license.